

ւոր մեթոտ մը եղաւ Ս. Գիրքի ուսումնասիրութեան համար այն առեւտնէն երբ Յուանսացի բժշկապետ Ժ. Ասթրիւք (J. Astruc 1684 - 1766) առաջին անգամ քննադատորէն իր վարկածները գրի առաւ Յննդոց գիրքի խմբագրութեան մասին, և Ժ.Դրդ. դարուն կատարեալ մասնագիտութեան մը վերածուեցաւ Ս. Գրոց քննադատական ուսումնասիրութիւնը:

Արդ, Ս. Գրոց քննադատական ուսումնասիրութեան մէջ առաջին խնդիրը որ կը յուզուի, իւրաքանչիւր գիրքին խմբագրութեան տեսակէտէն, սա՛ է. ա) մեր առջեւ գտնուած գիրքերը նոյն ինքն հեղինակներուն գրէն ելած վիճակի մէջ հասած են մեզ, այսինքն բնագիրն են թէ ոչ, և բ) ի՞նչ նշանակութիւն ունին այդ գիրքեր: Քրննադատութեան այս մեթոտը կ'ըսուի Բնագրական քննադատութիւն (Textual Criticism) կամ Խոնարհագոյն քննադատութիւն (Lower Criticism): Քննադատութեան այս ճիւղը անձայրածիր ասպարէզ մը ունի իր առջեւ Հին և Նոր կտակարաններու բնագրական խնդիրը լուծելու համար: Հին կտակարանի երրայական ամենէն հին ձեռագիրները Թրդ. Դարէն (Յ. Ք.) անդին չեն անցնիր. իսկ Նոր կտակարանիները՝ Դրդ. դարէն վեր հնութիւն մը չունին: Այն բոլոր հին ձեռագիրները նախնական բնագիրներ չեն, այլ բնագործնակութիւններ. և որովհետեւ իրարմէ բնագործնակութիւններ են ատոնք, հետեւաբար քննադատ միտքը կը հարցնէ, արդեօք ասոնք կանոնական ճշտութեամբ անսխալ ու անթերի՞ բնագործնակուած են, թէ սխալներ ու թերիւնք սպրդած են ատոնց մէջ, եւ այս քննադատական հարցումը շատ իրաւացի է. որովհետեւ հազարաւոր ձեռագիրներու համեմատութենէն այնպիսի տարբերակներ յերեան եկած են որ պարզապէս ապշեցուցիչ են: Ուրեմն Աստուածաշունչի գիրքերուն Բնագրական քննադատութիւնը իրապէս մատենագիտական ու մատենագրական գիտութիւն մըն է: Թէ ի՞նչ նշանակութիւն ունի Աստուածաշունչին մէն մի գիրքը, իրրե վաւերագիր (document): Այս հարցումին պատասխանը կուտայ Գրական քննադատութիւնը (Literary Criticism), որ է ինքննոյն Բարձրագոյն քննադատութիւնը (Higher Criticism),

որ բոլորովին տարբեր է Խոնարհագոյն կամ Բնագրական քննադատութենէն: Բարձրագոյն քննադատութիւնը կը հարցնէ ու կը փնտռէ այն բոլոր բաները, որոնք կրնան լոյս մը ափուկ հեղինակի խօսքերուն և ատոնց իմաստին վրայ: Քննադատութեան տակ եղող գիրքը աբձա՞կ գրուած մէն է թէ չափաւ. և թէ արձակ է գիրքը, ուրեմն ի՞նչ է ատոր նկարագիրը, այսինքն՝ պարզ տարեգրութիւն մըն է արդեօք, վարդապետական (didactic) է, ծառական (homiletic) է, երեակայական (imaginative) է, Ատոնք ե՞րբ գրուած են և ի՞նչ պարագաներու մէջ, միեւնոյն առեւտն գրուած են ատոնք և միեւնոյն ձեռքէ, ապա թէ ոչ այլևայլ գրիչներու բաղադրեալ արդիւնք են: Ուրեմնք են ատոնց հեղինակները, բնկերային ո՞ր դասակարգին կը պատկանին, ի՞նչ նրպատակով գրեցին անոնք իրենց գիրքերը և ի՞նչ միջոցներ գործածեցին իրենց նրպատակին հասնելու համար: Անոնք ո՞ր շափ ի՞նչ կը պարտին իրենց նախնիքներուն և ի՞նչ ազդեցութիւն ըրին իրենց յաջորդ սերունդին վրայ:

Այս բոլոր առեւտները (data), որոնց պէտք ունի Գրական քննադատութիւնը, պէտք է գտնել նոյն ինքն քննասիրելի գիրքերուն մէջ: Ժամանակակից կամ անցեալ դէպքերու մասին եղած ակնարկութիւններ կ'օգնեն գիրքին թուականը որոշելու: Գիրքերու բառամթերքը, համաձայնութիւնը, գրական ոճը ցոյց կուտան գրուածներուն միօրինակութիւնը կամ հակառակը: Գիրքերու կրօնական չափանիշներուն և նրպատակներուն վրայ եղած նկատողութիւններ՝ կ'օգնեն գտնելու ատոնց գրութեան թուականը, ճշգրտելու հեղինակութեան և միութեան հարցերը: Հոս է որ Բաղդասարյան քննադատութեան (Comparative Criticism) մեթոտը կը գործադրուի: Բաղդասարյան քննադատութիւնը ամենէն յառաջ պիտի ըզրադի երրայական մատենագրութեան մէջ գտնուող նման գրուածներով. այսպէս Սաղմոսներուն բաղդատութիւնը իրարու հետ, Մարգարէութիւն մը ուրիշ մարգարէութեան մը հետ, Օրէնք մը ուրիշ օրէնքի մը հետ: Եւ աւելի յառաջ երթալով՝ մէկ կողմէն կը բաղդատուին կամ կը համեմատուին իրարու հետ երբայական ու Բարեկոնական գրականութիւնները, միւս կողմէն ալ եր-

բայական և եզրագրական գրականութիւնները, և այլն, և այլն, կարեւոր նիւթերու բաղդատութիւններ:

Ինչպէս որ կը հասկցուի այս բացատրութիւններէն Բարձրագոյն Քննադատութիւնն է մասնաւորապէս, որուն փորձերուն կարելի է ենթարկել քրիստոնէական եկեղեցիներու առաքելականութեան աւանդութիւնները. որովհետեւ ատոնք իրենց ծագման մէջ մատենագրական խնդիր մը է որ կը ներկայացնեն:

ՍԻՈՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

✠ Անցայ ձեր նամակը, և մեծապէս ուրախ եղայ խմանալով որ ետևադէմի Միաբանութիւնը սրած է Սիոն ամառաբերի հրահրակումը վերստին: Ասկիւ իմ փափանքն է մին էր. վերջապէս կ'իւրագործուի: Ազակար և շահեկան հրահրակութիւն մը պիտի ըլլայ ապագովապէս:

Պարբեր

Ա. ՉՊԱՆԵԱՆ

✠ Սիոնի հրահրակութիւնը, սակայն, բոլոր իս բացառիկ կաշեւորութիւն ունի. վասն զի ափսոսման լայն պարբերակներ պիտի ըլլայ, որ կը հրահրակութի իսկական կեդրոնի մը մէջ, զորս ազգայնական ու հայկական ոգիով, զերծ փնտռելով նկատմանէ, եւայլն եւայլն: Լա Վէրն Գոյէն

ԲՐՈՅ. ԳԵՌՈՐ. ՍԱՐԱՆԵԱՆ

Քաղիմօրցիա

✠ Սակայն ի՞նչ մեծ ծաւալ տուած էք... Սիոնի խմբագրութեան, զոր լեցնելու համար բաւական ու նկարագրական մեծ գործողութեանց առջեւ չընկերելու մեծ արիւթներ կը ցուցնէ՞լ յաջողութիւն գտնելու ամէն իրաւանով: Երանի՜ թէ ձեր օրինաւոր ակնկալիքը պըսակութիւն լիութի յաջողութեամբ, որու մասին կ'ընենք արագին մարդանկեր:

Մարտիկա

ՄԵՍՐՈՊ ԿՈՒՊԱՆԵԱՆ

✠ Սիոնի մասին իմ խանդավառութիւնս մեծ է: Միայն կ'ուզեի որ ետևադէմի վանքը Օրմանեանի Ազգայնապատումի հրահրակութեան լեռնային, ընէր նաեւ արդէ հրահրակութիւն մը, ազգայնապատման գործ մը: Եւ այս պիտի ըլլայ ինձ համար շնորհալի ծաւալի հրահրակութիւնը Բանի մը յաջողական հասարակութեան լիակ երէ ափսոսման պիտի չըլլայ, շատ փափակի բան մը պիտի ըլլայ որ Սիոնի մէջ, ամէն ամառ հասնէիք գոնէ երկուսական էջ յաշկանելու հրահրակութեան տալու համար ետևադէմի վանքին ձեռնադրան հաւաքածոյին պատմական նշանակութիւն ունեցող յիշատակարաններուն հրահրակութիւնը, ինչ որ ամենակարեւոր ծառայութիւն մը պիտի ըլլար բանասիրական տեսակետով:

Գանիթ

ԱՐՁԱԿ ԱԼՊՅԱՆԵԱՆ

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԵՆ

Ա.

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԻ ԶՈՐ ԱՊԱՔԻՆՈՒՄԸ

Յնծութեամբ կ'արձանագրենք Սիոնի այս թիւով թէ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, հիւանդի կազմութեամբ մը կը թողու Սուրբ-Քաղաքին Ֆառաշական Հիւանդանոցը: Ոչ մէկ հետք այս հնգամսեայ խօթութեան առաջին բուռն տագնապներէն, եւ ոչ մէկ նշան ընկնող հիւանդութեան:

Ն. Ամեն. Սրբազնութեան առողջութեան վերահաստատումը աստուածային օրհնութիւն մըն է Սրբոց Յակոբեանց պանծալի Աթոռին համար, որ իր օծութիւնով կը շնորհէ Բանաստեղծ Գահակալին հրամայելու ու պատկառանքը, իսկ Գահակալին ալ մարին ու անձին արժանիքները կ'անդրադառնան Առաքելական Աթոռին վրայ, վերածնունդի լոյսին փողփողէնէջ հեղուածութիւն:

Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութիւնը անձառելի խնդութեան մէջ է իր Սիրելի և Լոգեւոր Հօր առողջութեան համար:

Ս. Պատրիարքի հիւանդութեան ընթացքին ամէն կողմէ ու ամէն խաւէ արտայայտուած հետաքրքրութիւնն ու զգացումները հաւասար մըն են որ բովանդակ Հայրութիւնը պիտի զգայ այն անխառն ուրախութիւնը, որ կը խանդավառէ Ս. Յակոբը այս պահուս իր Սրբազան Պատրիարքի կատարեալ բժշկութեան և առողջութեան առթիւ:

Վատահ ենք որ Աստուած պիտի օրհնէ Ն. Ամեն. Սրբազնութեան կեանքը յամայն տարիներով, ի զբաղի հանելու համար այն բոլոր գործերը, որոնց մեռնարկուած է Հայց. Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան և պայծառութեան համար Ս. Յակոբայ հովանիին տակ:

Բ.

ՏԵՍԶԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ս. Աթոռի Տնօրէն Ժողովին որոշումով հետեւեալ կարգադրութիւնները եղած են Տեսական պաշտօններու մէջ:

1.— Ս. Յարութեան Տեսուչ կարգուեցաւ Տ. Յակոբ Վրդ. Թաշճեան, փոխանակ Տ. Խորէն Վրդ. Փոսթոյեանի:

2.— Բեթղեհէմի Տեսուչ կարգուեցաւ Տ. Աշոտ Վրդ. Սարգիսեան, փոխն. Տ. Չաւէն Վրդ. Վարժեանի:

3.— Ս. Աթոռի Մատակարար կարգուեցաւ Տ. Խորէն Վրդ. Փոսթոյեան, փոխանակ Տ. Վրթանէս Վրդ. Գառնապեանի:

Մայիսը Ս. Աթոռի համար տեւական և այլ պաշտօններու փոփոխութեանց շրջանն է ըստ կանոնադրութեան, և այդ հիման վրայ եղած են վերոյիշեալ կարգադրութիւնք: